

Hangon lintuaseman vuosikertomus 2005

Aleksi Lehikoinen

Havainnointitilanne oli hyvä, sillä asema oli miehitettyä 364 vuorokautta. Tästä huolimatta uudet miehittäjät ovat asemalle vastaisuudessaakin tervetulleita. Keväisin asemalla on lähes aina tilaa. Syksyllä on useimmiten tilaa viikolla sesonkiaikaankin, mutta viikonloput varataan täyteen usein jo viikoja etukäteen.

Asemalla yöpyi vuoden aikana yhteensä 62 miehittäjää, bussiretkiä järjestettiin asemalle seitsemän ja päiväretkelilijöitä vieraili runsaasti. Kevätkauden päämiehittäjiä olivat Aatu Vattulainen 174 vrk, Micke Wickman 28, Petteri Lehikoinen 17, Aleksi Lehikoinen 15 ja Kaisa Välimäki 14. Syksyn päämiehituksesta taas vastasivat Aatu Vattulainen 179 vrk, Jarmo Ruoho 36, Aleksi Lehikoinen 30, Jarkko Santaharju 29 sekä Jorma Viitala 27. Rengastajatilanne oli melko hyvä, ja rengastus saatiin järjestettyä lähes yhtäjaksoisesti 6.8.–6.11. Yhteensä rengastuksia kertyi koko vuodelle 13 020 (94 lajia) (taulukko 1). Asemalla havaittiin kuluneena vuotena yhteensä 224 lajia ja asemalle uusia lajeja kirjattiin peräti kolme: pilkaniska, jalohaikara ja kääpiökerttu. Vappuna järjestettiin asema-alueella rantojen siivous talkoot, jonka ansiosta noin 40 henkinen talkooporukka siivosi rannoilta rekanlavallisen verran meriveden tuomia roskia.

Vuoden aikana hyväksyttiin kaksi Haliaksen aineistoon perustuvaa ilmastotutkimusaiheista artikkelia julkaistavaksi kansainvälisissä tieteellisissä julkaisusarjoissa. Ensimmäisessä artikkelissa selvitettiin yhteistyössä Jurmon lintuaseman kanssa talvi-ilmaston vaikutusta muuttokäyttäytymiseltään erilaisten

ryhmien (mm. kauko- ja lähimuuttajat sekä osittaisuuttajat) kevätmuuton ajoittumiseen ja tulokset tullaan julkaisemaan Journal of Avian Biology -sarjassa (Rainio ym. 2006). Toisessa artikkelissa selvitettiin mm. jäänlähdon vaikutusta haahkan kevätmuuton ajoittumiseen Haliaksella sekä pesintään Tvrminnen saaristossa. Tulokset tullaan julkaisemaan Global Change Biology -sarjassa (Lehikoinen ym. 2006).

Haliaksen aineistoa hyödynnettiin myös kahdessa muussa ilmastoihteisessa tutkimuksessa, joista toinen yhteistyössä Ruotsin Falsterbon ja Ottenbyn, Norjan Jomfrulandin ja Italian Caprin lintuasemien kanssa. Yhteistyössä Tanskan ympäristöntutkimuskeskuksen kanssa selvitettiin haahkan sukupuolijakaumaa viimeisten 25 vuoden aikana. Haliaksen aineistoa käytettiin myös Uudenmaan linnustoa käsittelevän kirjan kirjoittamisessa.

Haliasta ympäröivän Tulliniemen luonnonsuojelualueen linnusto kartoitettiin asemaa tukikohtana käyttäen ja laskentojen tulokset, jossa on hyödynnetty myös Haliaksen poikuelaskentoja, julkaistaan Tringalehdessä (Lehikoinen ym. 2006, painossa). Haliasaiheisten artikkelien viiteluetteloa päivitetään Haliaksen internet-sivuilla, josta osa tuoreimmista artikkeleista on imuroitavissa pdf-muodossa. Haliaksen viimeaikaisia havaintoja päivitettiin ympäri vuoden, muuttoaikoina jopa lähes päivittäin, Haliaksen kotisivuille www.tringa.fi/ajankohtaista/havikset.

Kevät alkoi maaliskuussa

Meri pysyi avoinna aina helmikuun loppuun asti, jota ennen vesilintu-

ja sekä muita talvikärkkyjiä näkyi mukavasti. Harvinaisimpia talvihavaintoja edustavat sinisuohaukka 10.1., 17.1. asti sinnitellyt niittykirvinen, 17.–27.1. kotilahdella viivytellyt mustakurkku-uikku, tundraurpiainen 12.2., merihanhi 16.–17.2., taivaanvuohi 19.–22.2. ja kaksi vuorihemppoa 26.2.–23.3. Vuorihempposta toinen rengastettiin 13.3., ja se oli uusi rengastuslaji asemalle. Suurimmat joutsenkeräntymät havaittiin tyypillisesti vasta meren jäätyessä helmi–maaliskuun taitteessa: kyhmyjoutsen 26.2. 90p ja laulujoutsen 3.3. 77p.

Kylmän loppupalven takia kevätmuutto käynnistyi vasta maaliskuun puolivälissä. 5/4m haahkaa 14.3. ja paikallinen kiuru 18.3. olivat ensimmäiset merkit kevätmuuttajista. Maaliskuun lopulla kevätmuutto olikin jo kunnolla käynnissä. Ensimmäinen voimakas muuttopäivä oli 2.4., jolloin muutolla havaittiin mm. 6863 haahkaa, 429 merimetsoa ja 196 sinisorsaa sekä kirjattiin yhteensä 11 keväälle uutta lajia. Muita voimakkaita kevään aikana havaittuja muuttoja olivat naakka 12.4. 226m, kurki 14.4. 2807m, 15.4. 1570m, meriharakka 4.5. 623m, punakuiri + IK 1240m ja mustaviklo 18.5. 18m. Normaalia aikaisempi pensassirkkalintu sirisi 4.5.

Mielenkiintoisia asema-alueella pesineitä lajeja olivat mm. ristisorsa (1 poikue), harmaasorsa (1 poikue, ensipesintä alueella) ja merikihi (3 paria läntisellä merialueella). *Cabaret*-tyyppinen urpiainen pesi jälleen lähialueella, sillä hautomalaikkuisen naaraan lisäksi saatiin kaksi nuoruuspukuista hyvin kanelinruskeaa urpiaista.

Merivesi pysyi korkealla loppukesästä, ja suuria paikalliskahlaaja-

Haliaksella näkee kevään ja syksyn etenemisen. Pitkillä havaintoaineistoilla pystytään peilaamaan linnuston tilaa ja eri lajien kannan muutoksia. Kuvassa pakomuutolla lentäviä työttöhyppiä *Vanellus vanellus*. © Jari Kostet, Helsingin, 11.4.2004.

määriä ei havaittu. Kahlaajien pyydystys oli kuitenkin monipuolista, sillä syksyn aikana rengastettiin 15 kahlaajalajia sisältäen muun muassa neljä lajia sirrejä ja kurppia.

Petomuuttoa ja vaelluslintuja

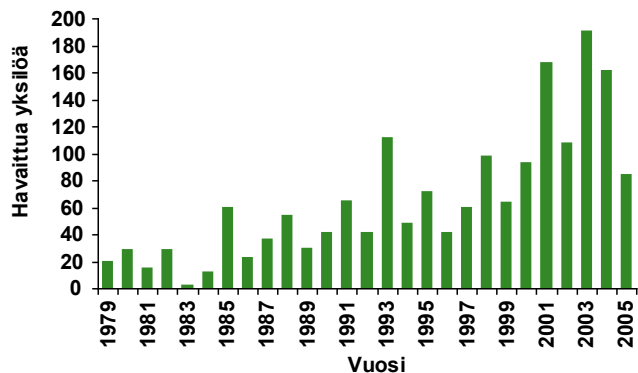
Syksy muistetaan erityisesti komeista muutoista. Muuttoennätyksiään parantelivat mm. merimetso 9.8. 2442m, lisäksi 19.9. laskettiin suunnaton 2800 linnun paikallisparvi; räystäspääsky 25.8. 6185m, keltävästäräkki 26.8. 3001m, peippo+pikkulintu 20.9. 84000m ja hiirihaukka 29.9. 197m.

Muitakin näyttäviä muuttoa havaittiin. Huikea petolintupäivä oli 11.9., jolloin kirjattiin muutolle yhteensä 1044 haukkaa, joista 848 oli varpushaukkoja. Varpushaukoilla (yhteensä 7864m) ja hiirihaukoilla (1300m) oli ennätysrunsas esiintyminen. Lisäksi varpushaukkoja rengastettiin ennätyskellisen paljon, yhteensä 529. Vihervarpusia muutti 15.9. 14760 ja sepekyyhkyjä 26.9. 18650. Pyrstötiaisten muutto huipentui 7.10., jolloin laskettiin 2200 yksi-

löä. Närhiä räpisteli 27.9. 776m. Kurkia havaittiin syksyn aikana 8650m, joista 3500 muutti 4.10. Lokakuun lopun ensilumi sai rastaat liikkeelle, ja 26.10. kirjattiin yhteensä yli 9000 muuttavaa räkätti- ja punakylkiras-tasta.

Syksy oli vaelluslintujen osalta jälleen monipuolinen. Etenkin tilhiä, tiaisia, pähkinähakkeja ja närhiä oli hyvin liikkeellä. Tikkojen vaellus-syksy oli kuitenkin vaisu. Pohjan- ja

valkoselkätikkaa ei havaittu lainkaan ja Harmaapäätikka havaittiin vain kerran. Pikku- (26m 28p, 1r) ja käpytikkoja (121m 44p, 4r) nähtiin pieniä määriä, mutta runsastuneella rengastajien kauhulla, palokärjellä, oli kohtalainen vaellus (39m 45p, 17r) (kuva 1). Pöllöjä havaittiin kohtalaisesti: huuhkaja 2p, hiiripöllö 1r, sarvipöllö 40p (26r), suopöllö 13p (10r), lehtopöllö 3p (3r), ja helmipöllö 29p (26r). Tilhet matkasivat ete-

Kuva 1. Palokärjen syksyiset yksilömäärät Haliaksella ovat selvästi kasvaneet.

Taulukko 1. Hangon lintuasemalla rengastetut linnut kevät- ja syyskausina 2005.

	KEVÄT	SYKSY	YHTEENSÄ		KEVÄT	SYKSY	YHTEENSÄ
PER API		2	2	PHO PHO	10	15	25
ACC GEN		8	8	OEN OEN	1		1
ACC NIS	2	529	531	TUR TOR	1		1
BUT BUT		1	1	TUR MER	6	19	25
FAL COL		3	3	TUR PIL	9	14	23
FAL SUB		1	1	TUR ILI	1	7	8
TET RIX		2	2	TUR PHI	3	18	21
PER PER		1	1	ACR SCH		3	3
PLU SQU		3	3	ACR SCI		1	1
CAL CAN		4	4	ACR RIS	1		1
CAL UTA		1	1	HIP ICT	1	1	2
CAL FER		2	2	SYL CUR	14	53	67
CAL ALP		22	22	SYL COM	13	16	29
PHI PUG		2	2	SYL BOR	2	74	76
LYM MIN		1	1	SYL ATR	4	26	30
GAL GAL		1	1	PHY PRO		1	1
GAL MED		1	1	PHY SIB		4	4
SCO RUS	1	5	6	PHY COL	5	19	24
TRI TOT		2	2	PHY LUS	9	187	196
TRI OCH		1	1	REG REG	2	1171	1173
TRI GLA		23	23	MUS STR		19	19
ACT HYP	1	2	3	FIC PAR		2	2
ARE INT		1	1	FIC HYP	9	41	50
LAR CAN	3		3	AEG CAU		4896	4896
STE AEA	7		7	PAR MON	1	373	374
COL PAL		3	3	PAR CIN		1	1
CUC CAN		1	1	PAR CRI	1		1
SUR ULU		1	1	PAR ATE		534	534
STR ALU		3	3	PAR CAE	16	1307	1323
ASI OTU		26	26	PAR MAJ	17	2297	2314
ASI FLA		10	10	SIT EUR		2	2
AEG FUN		26	26	CER FAM	1	116	117
CAP EUR		6	6	LAN COL		7	7
JYN TOR	4		4	GAR GLA		23	23
DRY MAR		17	17	NUC CAR		17	17
DEN MAJ	1	4	5	FRI COE	34	42	76
DEN MIN		1	1	FRI MON	3	11	14
HIR RUS	1	1	2	CAR CHL	73	176	249
ANT TRI	1	11	12	CAR SPI		23	23
ANT PRA	2		2	CAR RIS	1		1
MOT FLA		2	2	CAR MEA	7	147	154
MOT ALB	4	5	9	CAR ERY	1		1
BOM GAR		4	4	PYR PYR	15	56	71
TRO TRO	1	22	23	COCCOC	1		1
PRU MOD	4	15	19	EMB CIT	2	2	4
ERI RUB	45	169	214	EMB SCH	1	1	2
LUS LUS	9	1	10				
LUS SVE	1		1	YHTEENSÄ	352	12668	13020

lään jo lokakuussa, ja syksyn aikana havaittiin yhteensä komeat 17800 töyhtöpäätä.

Tiaisilla oli töyhtötiaista lukuun ottamatta hyvä meininki. Talitiaisia

nähtiin ennätysrunsasti. Pyrstöti-aisella vaellus oli aseman historian toiseksi voimakkain heti legendaarisen 2000 syksyn jälkeen ja sinitiaisellakin muuttajamäärä hipoi lähellä

parhaimpia vuosien tasoa. Tiaisten syyssummat olivat seuraavat: hömö- 1046m 471p (373r), kuusi- 5325m 203p (534r), sini- 24348m (1307r), tali- 34869m (2297r) sekä pyrstöti-

ainen 14686m 2500p (4896r). Syksyn ainoa lapintiaainen rengastettiin 18.10., mutta pähkinänakkeleita nähtiin yhteensä seitsemän, joista rengastettiin sekä yksi europeae- että yksi asiatica-alalajin edustaja.

Harakoilla oli kohtalainen vaelus (yhteensä 83m 10p) ja pähkinähakit (1339m 16p, 17r) liikehtivät runsaasti. Poikkeuksellisesti vaelajat olivat ilmeisesti suurimmaksi osaksi läntistä nimialalajia, joita oli rengastetuista 11 yksilöä, kun taas itäisiä macrorhynchos-alalajin edustajia määritettiin rengastetuista vain neljä. Närhillä (3450m 2p, 23r) oli ennätysvaellus. Käpylinnuilla liikehdintä oli vaisua, ja vuoden aikana näkyi yhteensä 616 ristinokkaa. Näistä pikkukäpylinnuiksi määritettiin 202, isoiksi 44 ja ainokainen kirjosiiplikäpylintu muutti 18.8.

Rareja avosetista kääpiökerttuun

Harvinaisuushavaintoja kertyi runsaasti. Keväällä rareiteetteja nähtiin etenkin loppukevästä: isofalco a2 23.4., muuttohaukka 1m 1.5., pikkusirkku 5.5 1p, pohjansirkku 4m 5.5., kyhmyhaahka 6.5. 1ad/m, alahaahka 5.5. a21m, sepelrastas 7.5. /1 reng., amerikanjääkuikka 12.5. 1jp m, avosetti 14.5. 1p, keltahempot 20.5. ja 31.5. 1m, turkinkyhkyt 21.5. 2m ja 31.5. 1m, jääkuikka 22.5. 1m, kuhankeittäjät 22.5. ja 9.6. sekä alkukesän huipennus, muuttava vanha koiras pilkkaniska 9.6.

Harvinaisimmista kesähavainnosta vastasivat allihaahka 15.6. /1 W ja virtavästäräkki 1/m. Jokakesäisiä riuttatiiroja havaittiin viidesti, yhteensä 7 yksilöä aikavälillä 24.6.–15.8.

Syksyllä harvinaisia lintuja nähtiin seuraavasti: 18.8. rengastettiin nuori peltopyy, joka oli vasta kolmas havainto lajista asemalta. 24.8. havaittiin vuoden ainoa kirjokerttu, joka on aseman aineiston perusteella harvinaistunut voimakkaasti (Lehikoinen 2003). 1.9. muutti 2kv kiljukotka. Haarahaukat havaittiin 5. ja 6.9. Heinäkurppa viihtyi 8.–10.9. Gäun niityllä päätyen lopulta rengastajan hypisteltäväksi. Arosuohaukka muutti 11.9., ja mää-

rittämätön sirosuohaukka nähtiin sekä 11. että 16.9. Jokasyksyinen isokirvinen muutti 18.9. Muuttohaukkoja nähtiin yhteensä 13, joista 27.9. nuori calidus-muodon yksilö. Syksyn ainoa hippiäisuunilintu rengastettiin 3.10. Hiiripöllö ekysi verkkoon 19.10. Pikkukajava näyttäytyi 21.10. ja 11.11. Itäisistä suurharvinaisuuksista kääpiökerttu villitsi miehittäjät 22.10., ja ruskouunilintu löytyi rantaruovikosta taksumasta 5.11. Lumenvalkaan jalohaikaran vierailu ihmetytti 20.11., ja loppusyksyn rariputken päätti Gäsöruddenin paikallinen lyhytvarvaskiuru 27.11. Isolokki lenteli eteläpuolella 11.12.

Poikkeuksellisen myöhäisiä havaintoja olivat 13.10. muuttanut kuhankeittäjä 13.10., paikallinen lapinkirvinen 28.10., keltavästäräkki 3.11., pohjansirkku 26.11., ristosorsa 4.12., tiltalti 11.12. sekä harmaasorsa 17.12.

Kiitokset

Suomen kulttuurirahaston apurahan turvin pystyttiin taas maksamaan syyskauden havainnoijille ja rengastajille päivärahaa, josta kiitokset. Kiitos kuuluu myös kaikille vuoden 2005 miehittäjille, talkooväelle ja asemamaksun maksaneille.

Lähdeluettelo:

- Rainio, K., Laaksonen, T. Ahola, M., Vähätalo, A. & Lehikoinen, E. 2006: Climatic responses in spring migration of boreal and arctic birds in relation to wintering area and taxonomy. – *Journal of Avian Biology* 37: 000-000 (painossa).
- Lehikoinen, A. 2003: Hanko. Julkaisussa Ojanen, M. (toim.): Suomen lintuasemat 2002 — katsaus 12 aseman toimintaan. — *Linnutusosasto* 2002: 126–128.
- Lehikoinen, A., Kilpi, M. & Öst, M. 2006: Winter climate affects subsequent breeding success of common eiders. – *Global Change Biology* 12: 000-000 (painossa).
- Lehikoinen, A., Below, A. & Wickman, M. 2006: Tulliniemen luonnonsuojelualueen ja Russarön ympäristön saaristolinnusto

vuonna 2005. – *Tringa* 33: 000-000 (painossa).

Yhteystiedot: Asemanhoitajat
Kari Soilevaara (varaukset)
Päiväkilonkuja 6 D 22
02210 Espoo
kari.soilevaara@arwidson.fi,
p. 09–8871245 (työ), 040–7245697

Aleksi Lehikoinen (lintuaineisto-
sekä talousasiat)
Peltokylätie 1 E 11
00740 Helsinki
aleksi.lehikoinen@helsinki.fi,
gsm 045–1375732

Merikihuja *Stercorarius parasiticus*
pesi kolme pari Haliaksen lähisaarilla. © Jari Kostet.